

Global Storybooks

globalstorybooks.net

Nɛoosi xabe kare are

✎ Kandume Ruusa, Sennobia-Charon
Katjiuongua, Elias Nghitewa
& Jamanovandu Urike
✎ Cwi Debe, Tsemkxao Cwi, Gɛkxao J. B.
Kxao, Kileni A. Fernando, Festus Soroab,
Sylvia Fernando, Kagece Khalie Niani

This work is licensed under a Creative Commons
[Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0
International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0).

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0>

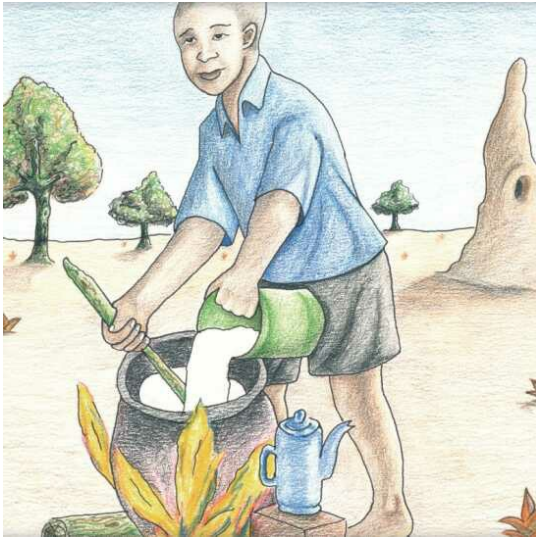
Nɛoosi xabe kare are

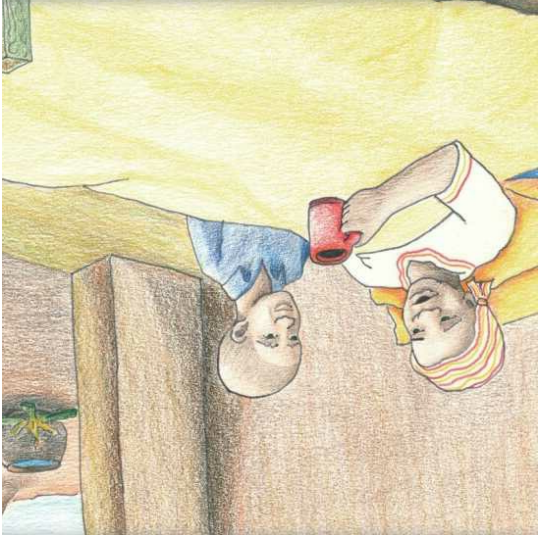
✎ Kandume Ruusa, Sennobia-Charon
Katjiuongua, Elias Nghitewa
& Jamanovandu Urike
✎ Cwi Debe, Tsemkxao Cwi, Gɛkxao J. B.
Kxao, Kileni A. Fernando, Festus Soroab,
Sylvia Fernando, Kagece Khalie Niani

|| 5

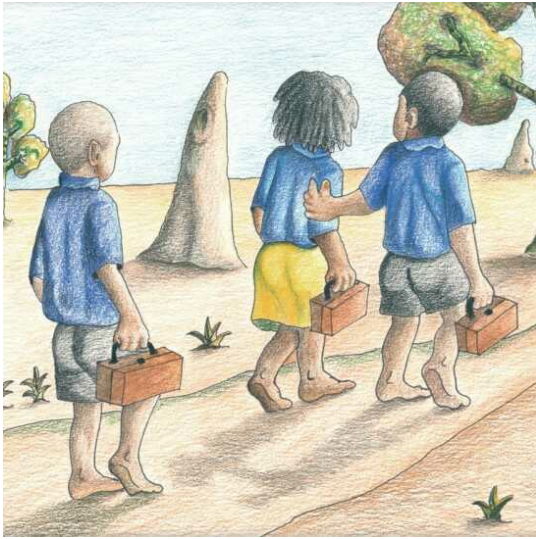
Jul'hoansi kttz

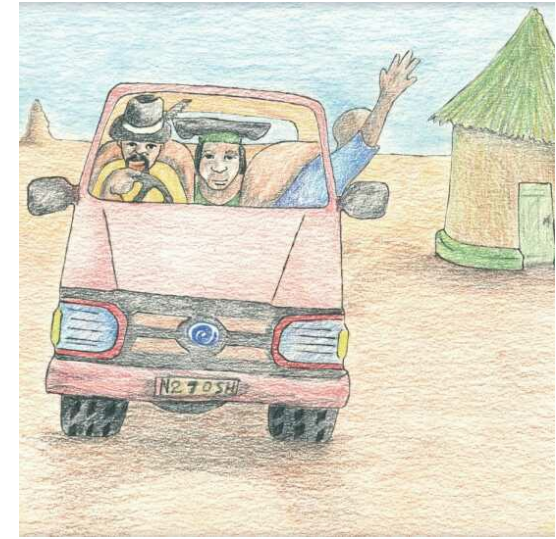
N!oma n|ui wece ka Hilifa koh ꞑxai he tsau, ha
totoo |'an ha taqe ko n!oma 'ma. Ha taqe koh
kaice |kae te Hilifa n!aroh ha |'ae ko ha taqe
!'uin kota ha |'ae ha. Ka |kae kaice tahn ha taqe
Hilifa hin tsau ka du da'a ka ||u q!u ka du ti. Ha
tani ua ha taqe ko ti ka g|ae n|oan marisoan o
||oakxam hia. ||'Ae gesin ha taqe |kae tahn ka
ha |oa xoana 'm. Hilifa n!oo ha taqe tcioa. Ha
ba !ai barah tsan sa koh ꞑaun, te ||ama ha taqe
ce te ku |kae. Ha taqe kaice jaqm, te khoe tca
to'a ha ba koh o khuian.

Nioma n|ui ha tsitsa'ha tage. "Ha-tce re o tih
aia? ||'Aea nere a o n|aba? A ||'aike loa n|oan.
Te loa ||koa tzi kana tjun'ang ||xai. A loa totoo
na mi meddah 'ma, loa ||ka mi skore !xaiasi..."
"Hilifa mi 'han, a sin o barah sa o nexete ||au
ku 'uin mi." Ha se !arikxao, are ha f'angsi ko
tca ha loa ha. Ha re tsa'a'ua? Mim kaice ||kae.
Are koh tsa' radio n'ang ko ||kae n|uia ju 'iaua
n|ore ||kaia, "Mi kxae ||kaea to'a," ha loa ha.
Hilifa f'om tcima. "Te kare n||an tca a te ce ka
iai f'oa mba?" "N|ore ||kaia koara n'foma."

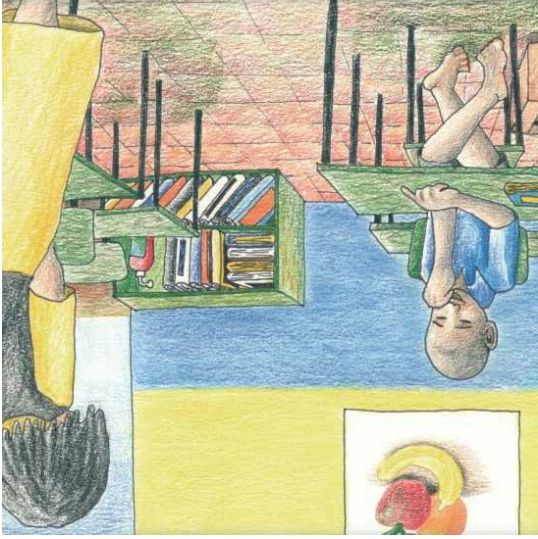
Hilifa n̄hao ua skore |xoa ko ɸ'angan!a'an. Ha
|oa ||koa |xoa !ka n|ang khoe ka si!a cu he ku
n̄hao. "Hatcere kxuia?" si!a tsitsa'a ha. Xabe
Hilifa |oa n||an tcin|ui, te ha taqe kokxuisi
!ahina ha |'hui n!angsi, "Koara n̄oma. Koara
n̄oma." Ha re naun !'uian ha |'ae ko ka ha taqe
!ai, Ha n!oo. Koere ha !xoana? Koere ha hoa
mari kota 'm?

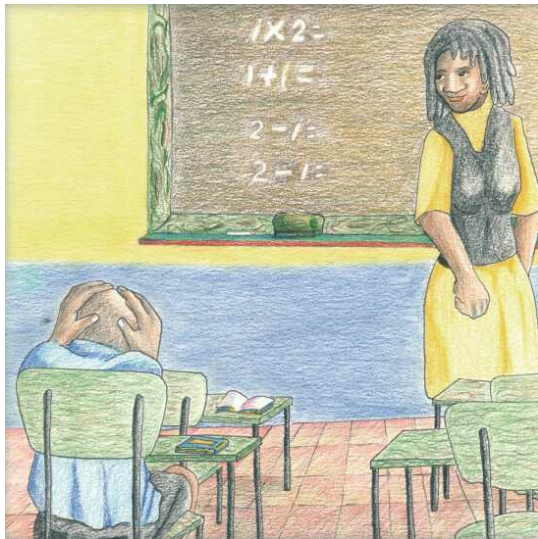
Kxuni toansi tsu Kave kota ||aq Muzaa hui
Hilifa ko tcisi ||xae||xae ka tani ua Oshakati.
"Kunuu ku kxoa ɸara ze ko g|a'a n!ang," si !oa
ha, "E !'huin ɸoan a ko e |'ae ha !'han." Hilifa ||au
n̄ai ge tju te ɸxuru |xoa si!a ko teksi.

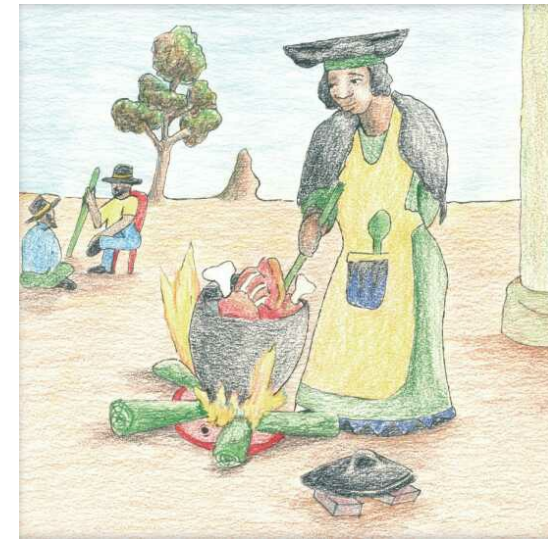
Ko kxuni khoara Hiliŋa koh ua kerka gla'a
 nŋang te iŋa ju n'ui wece ko ha tage tci oŋa.
 "Aia koh are mi te koh lla ku i'uin mi. Ha iŋa
 mi te ko mi lla n'iaroh nŋang khoa ho lla
 jansin. Ha koh kare ka mi ika nŋang. Mi n'iaroh
 glaoha ka lla glaoha ka ha ika nŋang iŋa
 mi."

Hiliŋa koh nŋanga ha banga khoa. Ha nŋang
 iŋa banga i'o nŋaŋa sa llaŋ'in ha nŋang te ku
 iŋa ha gla'usi. "Koa nŋom. Koa nŋom."
 "Hiliŋa? Hiliŋa, a re ge iŋa ei?" Hiliŋa se tsau,
 Ms Nelao koh n'unga ha llaŋsi. "Tsau Hiliŋa
 mi tsitsa'a re koh o hatce?" Hiliŋa se khauru ha
 llaŋsih. "A iŋa ho llaŋsi ko koa gla'ehkei!" Ha
 nlla iŋa ka ko n'hai kokxuia, "Magano, iŋa
 Hiliŋa ko llaŋsi." Hiliŋa tokhom. Ms. Nelao
 cinnihha iŋa iŋahin ha ko llaŋae sa o kŋaice.

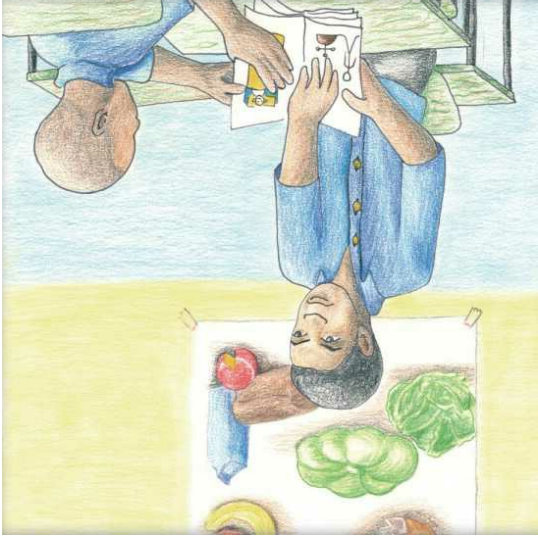
Hilifa ||'ha tih ko n!o'oma. Pause ||'aea ha koh n|anga klasn!ang. "Mi kxae n!ang ||'an" ha ji |'an ha ɕarasi. Ka koh |oa o jia n!a'an, ha tsa'a |kae ta'msi, ha n!oo ta'msi ku nɕai !ahian ha n|ai n!ang n!ana zoo sa taun. Ms. Nelaoa ɕauce se ha. Ha tsitsa'a ha te ko hatce re o tih? "|oa o tci n|ui," ha koe n||ae. Ha |'huisi tsa'a ||'hui kota n!oo t'amsi ko ha dohmn!ang. Ha gl'a'asi ho koaq to'a he ha koh ɕ'aun g!am.

||Aq Muzaa n|oa |'an |oo kxao wecesi. Tsu Kave !oa Hilifa te ko si'a te tani ce ua ha ko Oshakati ko ka kxuni ku toan. Ha txun koh nɕoahn |'an ha ko ha taqe ko ka ha koh o dshauma.

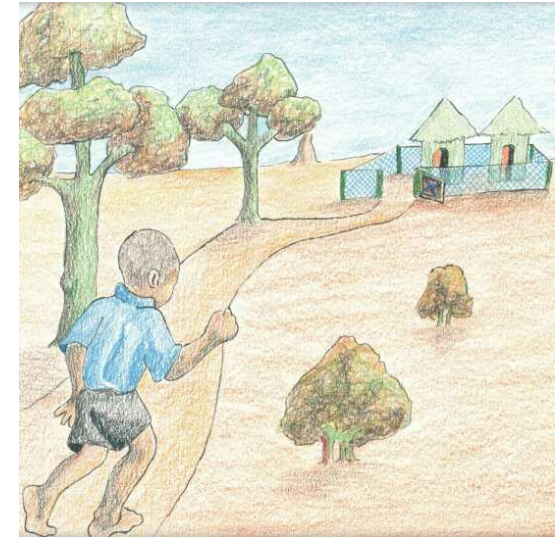
Ni'oosi n̄foahn g'iai ko tca Ndapanda di n'ian
te iai. iAoh g'iaian kxae juasi, jusa i'xoana toma
kota f̄arasi. Sila i'xom i'an Hilifa l'a ha tage te
ge'e t̄sisi. Sila n̄foahn tci jansisa sila koh i'han
i'xoa ha.

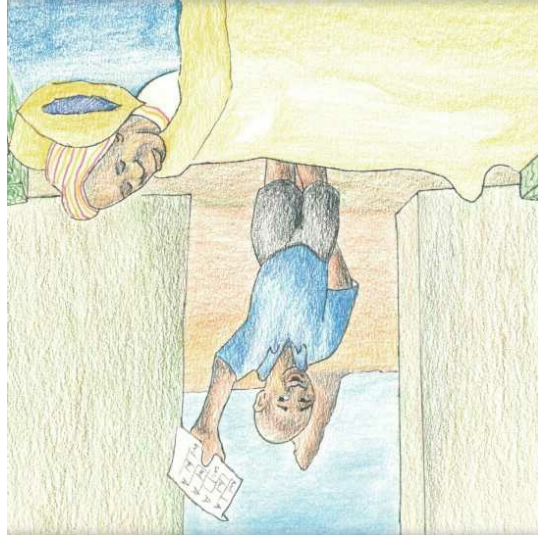
Ka Hilifa n̄luri du somarasi oka nommerasi
khu l'uhmi n̄lhoo ha n'iai. Ha i'oa l'aea ka ko
tca g'f̄a'in ko ka ha g'ioa ka. Ha n'io'oka f̄ani.
Oka ha cinnih̄a f̄ang ha tage. Ha g'iausi coa ka
n̄f̄aisea tci ha f̄ang. Ha kuru ha i'ae ka ha n'ia ha
tage l'ao. "Somarasi se se kxae, n̄hui
l'kae l'kae f̄xaunusi," i'au n'iarohkxao di, Nelao.
Hilifa h̄oa ha f̄xaunu ko tci kuru ka i'ae si te
kare f̄xaunu i'ahbia toa l'ae l'ag'in g'ixa. Xabe
n̄foan ka koara. Ju ku se koh ha f̄xaunu te
tani ua n'iarohkxao di, Nelao.

N!arohkxao di Nelao se Hilifa ||'a ha tekensi. Ka da'abi ꞑ'aun ua tju|ho ha !'au, "Hoe g|ae Hilifa. Mi kare a nꞑoahn |xoa." "Hatce re o tih?" Ha tsitsa'a ha. Aia |kae. Ha !oa mi te ko ha te kxae AIDS. Ha re !ai?" "Mi |oa !'han Hilifa, xabe ha n!obe |kae ka, ha kxae AIDS. Nꞑom koara. "Ko kxuisa ke ce te," Nꞑom koara. Nꞑom koara." Hilifa coa te tjin. " Ua tju, Hilifa," ha koe n||ae, " Mi g|ae |hoo a taqe."

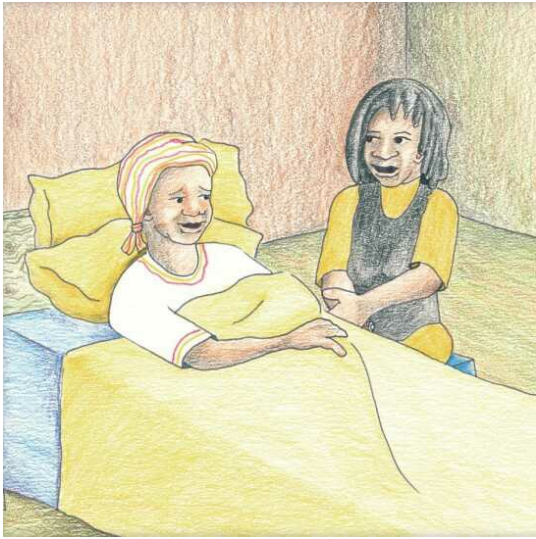
Hilifa !aah ua jusa !xoana toma sa. "Mi taqe. Mi taqe. Ha |oa tsau," ha tjin. Jusa !xoana toma u |xoa Hilifa ko !aoh te hoa Ndapanda di n!a'an ko g!ahm |ho. "Ha !ai, Hilifa," si!a koe n||ae |xoa !ka ta'm |kai.

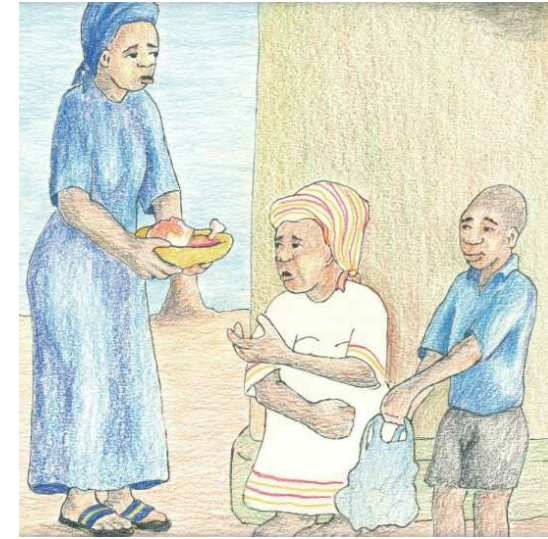
Am o skore toansi Hilifa l'a ha ika koh n'obe
 nlang. Ha koh iaah gia tju'ho l'a ha gia n'ai
 sea ha tage ko skore raportah. Ha iaah glama
 darah n'ang te 'au, "Aia. Aia. Se mi skore
 raportah. Mi ho 'A, 'A, kota 'A' sa f'hai." Hilifa
 ho ha tage te ha cua g'ahm l'ho. "Aiai" ha 'au.
 "Aiai Tsau!" Ha l'oa tsau.

Hilifa ua tju te glae ho ha tage te ha ge te
 n'loan 'msa o g'llore gasi. "Mi koh n'loan l'an a
 ko lam-a he, Hilifa, xabe mi ka n'obe n'llhain.
 Se niubu l'xara n'ang n'hui ka gesin n'ang
 tani ua tamate gesin ko tora. Sila ku n'ai
 l'ama l'an mh ko ka," ka g'llore fuan Hilifa ua
 ni'ubu l'xara khoea. Ha se n'uhnkxaia toa o
 niubu f'uasias, n'uhnkxaia g'lan o tamate kota
 kherri ga, caihu sa g'f'ina l'auhn kota spinashi!
 sa l'auhn, n'luubul'auhn sa o ca gasi kota
 camaga iae g'f'ina sa g'lan f'aqbe. Ha tcaq ka
 te k'au tamate n'ai iae ko tani ua tora."
 Hatcere n'ian l'xoa l'xara ka ha tage iai?" Ha
 ko nace.

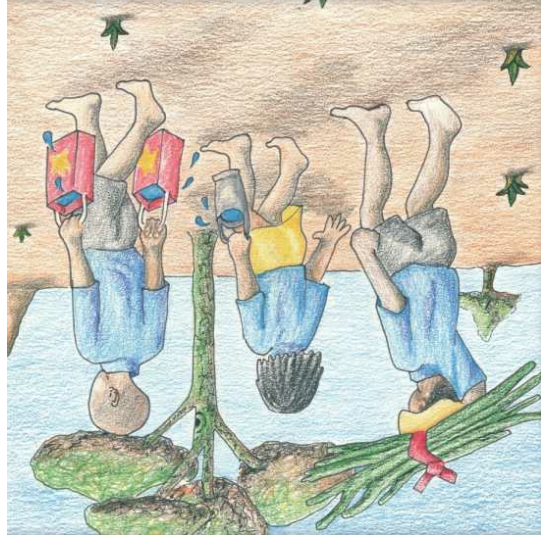

N!arohkxao di, Nelao kua tsi g|ae ko ||'ae to'a he Hilifa koh u. Ha tsi g|ae ge te n!oahn |xoa ha taqe ko ||'aea g!a'in. Ha tsitsa'a Hilifa ||'a ha taqe "Aia Ndapanda a re ku tchi n|om sa ke o AIDS gasi woa?" "||'Aea to'a he mi !'hoan !ai mi koh kaice tokhom |'an doko ua," ha koe !oa kxui n!arohkxao di, Nelao. "Mi koh cinniha !om tca mi te |oa gu ka. Te ||'aea mi koh |kae he ua doko ha !oa mi te ko mi te kaice lata. N|om te kaa |oa hui mi." N!arohkxao di, Nelao !oa aia Ndapanda ko tca ha !au do ka hui Hilifa.

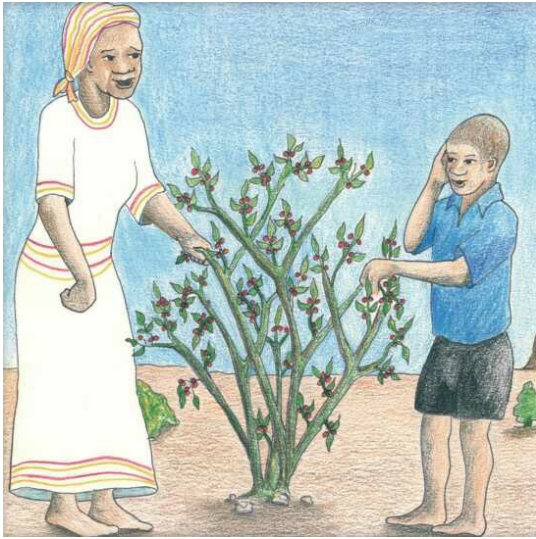
N!arohkxao di Nelao xabe !oa jusia !xoana toma Hilifa tca ha te xabe !'huin ha taqe. Si!a xabe !oa ha te ko si!a te hui ha. G|u n|ui waqnke ju ||aqin||aqin gesin sa !xona toma hoh g|ae |xoa 'msa ||'un ka si 'm. Hilifa ||'ae n|ui waqnke ku |'an si!a ku n!wu'ubumisa ||ama ha ||xara.

Gioa he hin toa Magano tcoh tsi huaia Hilifa ko
giu haqre. Hidipo hui |xoa ha ko da'a i'hu. Te
kahin sila glae g'loo ||xaea kage din ka du
skore ||kxoasi.

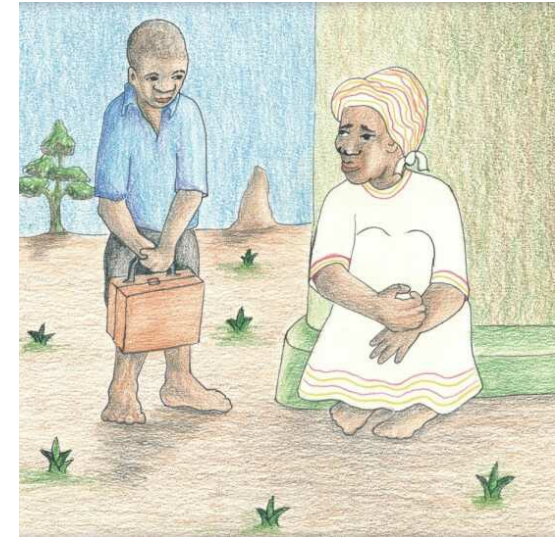

||'Aea Hilifa g'ia tju|ho ha tage tsitsa ha, "Hilifa,
mi i'han, mi kare ka mi n'hao |xoa a. Are ca
hui mi? "Hilifa gu ha tage f'han te ha tage
glani ha. Sa n'hao ua koa iahin sa kxae tsausih
glai'a. Ha tsitsa' ha, "Are cinih a f'ang ||'ae sa a
||u'n |xoa a tsu kunuu ko buru ko khuinke? A
koh ||u |'ua buru ko iahin ika te buru glae
n'ham ||ua i'hu. A ba glae du khauru |'an itsa
ko ha."

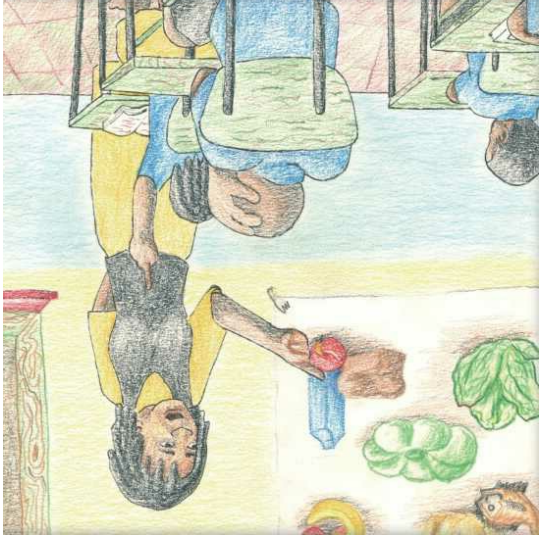

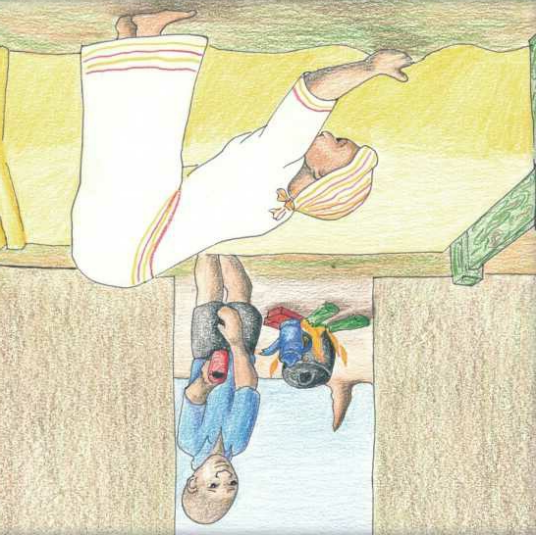
“Se, n|ang n|aq to’a. G|ae khau ka gesin n|ang tani ua tju|’ho.” Ka Hilifa khau n|ang, ha taqe ko, “A re ₣’ang ce ||’aea a koh o da’am!o he koh sin ‘m |xoa n|ang ko ka !osi. A |oa ua tzi ko beke n|e’e!” “Ee, mi g!u ko n!obe khui,” ₣’ang ce Hilifa, ha dshi.

Ka Hilifa g!a tju|ho ha !oa ha taqe ko tca ha n!aroh ko |ama to’a. “N!aroh kxaodi Nelao koh !oa si!a ko HIV kota AIDS kota tca ju oo !’huian jua |kae. Magano kota Hidipo ku u hui |xoa ha ko !aoh ||kxoasi ka kahin si!a g|ae du ||xae skore ||kxoasi,” khuian ha oo !oa ha.

"A re du hatce ko a ho ka?" Magano tsitsa'a.
 "Nlang tia ia i'uin ia i'aesi nlang llau ku 'm
 jansin. Se 'msi fxaunua nia'n," ha koe nllae.
 "Hajoe re f'ang ce 'msa jan i'an ha?" Ha koe
 nllae.

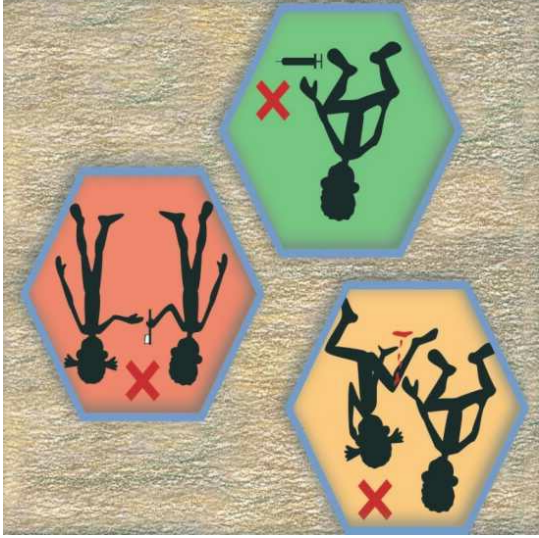
"Aea sa ua tju'ho Hiliifa ll'a tage koh kaice
 ll'hain. Hiliifa nloan ti. A Ndapanda gu g|xa
 boksi ma ko g|ahm f'aba n'ang. "Hiliifa ka ke o
 a ga. Tcisa gea boksia he ll'a n'ang ku n'ai
 f'ang a ko kore a llama."

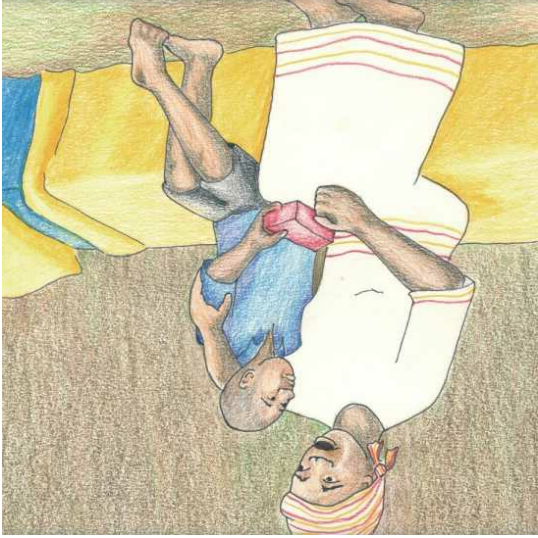
Ha g!xa ||'aua ko boksi n!ang, te n|hui coe tci n|e'e n|e'esi. "Fotoa ke a ba ||'ae. A hin ko o ha !'han o kxaice. Fotoa ke o ||'aea mi ko gu a he tani ua a ko a txun sa a !u-n!a'an si !kasi koh kaice n|ang. Ka ke a tzaua o kxaice g|ai. A re Ɂ'ang tca a koh oo tjian he mi koh |oa tca ka gesin te ceka g|a'i, khuin a ba koh oo ||'aea mi koh ko barah o kaice ||ama ||'aea tsa n|hui khoe."

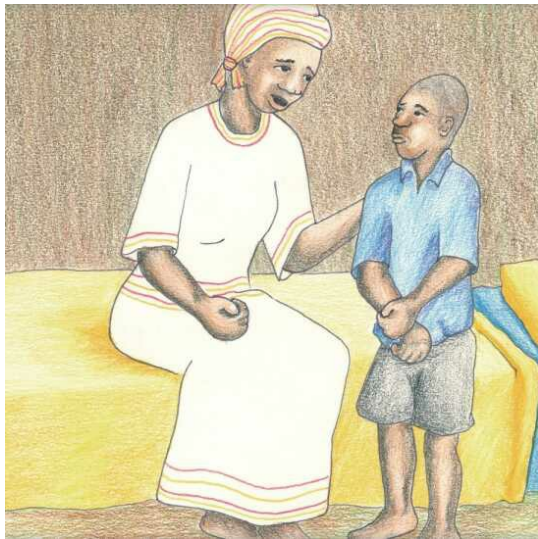
||Ama ha nɁai sea si!a ko Ɂxaunu !ahbi n!a'an. "N!am woanqn sa ke ku n||ae ka a |oa gu HIV." Ha koe !oa si!a. "Ha |oa gu HIV ko ||ama tzi tju n|e'e nɁai ||koa, kana g!u ||ka tjua n|e'e. N!ahma khoe, tzi Ɂ'oma kana tzxama khoe ko g!ausi ||kae |xoa jua kxae HIV kosin AIDS ka to'a ciniha sin jan. Ka sin jan ko ku nɁai ||koa kopisi kosin n|usi ||kae |xoa jua kxae HIV kosin AIDS. Te a cete |oa ho ka ko ||ama nɁhai kosin g!o'o khoea. A cete |oa ho ||ama ka ko ||ama g!un!angzaqni n!aisi gɁuha kosin tzin kana tcaqau."

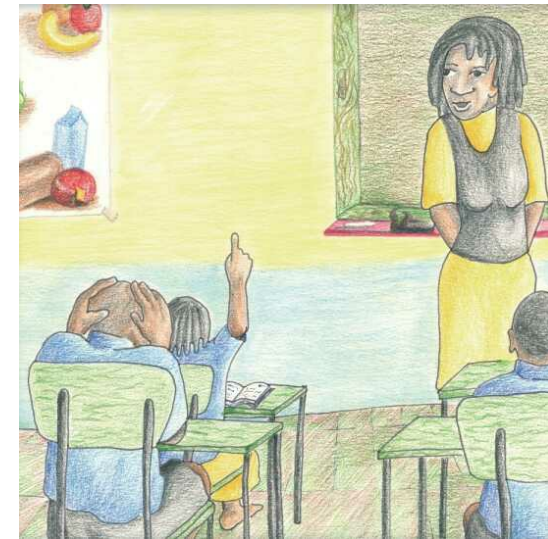
Ms. Nelao n̄oahn f̄asara 'an sila ko t̄in 'la
 k̄aea ku oo g'iam ju. "Ka ju n̄ui k̄xae HIV
 kosin AIDS ju 'ha l̄ama 'la k̄aea ko 'ang
 khoea. Kahin m ju l̄k̄aea 'arisi kosi t̄zausi
 iaiansi. Ka m n̄fai l̄koa f̄arasi, naqisi, 'ari
 kosin l̄aqma l̄k̄ae. Ha n̄foahn f̄asara t̄ca kahin
 ju oo n̄fai l̄koa 'arisi kosin naqni te ju f̄aun
 n̄fai gaqaua ka." Ka mi k̄xae 'habihe ka t̄caq
 'ang f̄aun ka ju iaeiae se |xoa a ko ka. "Ju
 f̄aun ka ju 'o 'habit̄zi, ko ka'uian," ha koe
 n̄l̄ae.

Hilifa l̄ae f̄e'a ha 'ae ko boksi te t̄jin. Ha t̄aqe
 n̄l̄ae. "Ka ni k̄xoe n̄lang īxu ge |xoa a n̄lang
 'uin a." Ha n̄ahma ha te koe n̄l̄ae. "Hilifa mi
 i'han. A i'han t̄ca mi te ho mi 'ae te |k̄ae, l̄'ae
 to'a mi ka gl̄ae ge |xoa a ba. Mi |oa kare ka a
 ika t̄am l̄kau. f̄Ang t̄ca mi koh oo area a.
 f̄Ang n̄lang i'han ko a ba te ho ha 'ae te are
 a."

Ha taqe cinniha n̄oahn, "A tsu Kave he gea Oshakati ku xoana ||koa l'an m ko mari. Ha !oa mi te ko ha te ku !'uin a. Mi n̄oahn |xoa ha ko ka tci oa. A m ku ua |xoa skore ko Kanuu, ha !'han. Kanuu gea xraat 4 n!ana a. Si ||au ka !'uin a." "Mi are mi tsu Kave kosin g||aq Muzaa," Hilifa koe n||ae. "Mi are Kanuu kui |xoa. A re n!hae jan ka si !'uin a?" "In'in, mi !'han. Mi |u g|ae jan. A ||au te !'uin mi. Mi !ka n|a'ng ko ka mi kxae !'han jan."

N!oo ko skore Ms. Nelao n!aroh si ko HIV kosin AIDS. Da'abi koqa. Si!a koh tsa'a tca ke ko radio n!ang, Te ju |oa n̄oahn ka ko tju|ho. "Kore ka ||ama?" Magano koe tsitsa'a. "Ju re noun gua ka?" Hidipo tsitsa'a Ms. Nelao n̄oahn f'asara l'an si!a ko tca HIV te o ka |kae !u. Te ka ju kxae HIV |kaea, ka gea l'ang !ka ka !kuia n!ang sin. "Ka sin ku |kau u kahin ju ko ha te kxae AIDS."